

“Molts governs posen fre a la clonació terapèutica per por”

Anna Veiga és doctora en biologia i cap de la secció de biologia de l'Institut Dexeus. L'any 1984 va formar part de l'equip que va fer possible el naixement del primer bebé probeta de l'estat espanyol. També és membre de la Comisión Nacional de Reproducción Asistida, un organisme assessor que, en els últims anys, ha elaborat informes que, de moment, han estat absolutament ignorats pel Govern del Partit Popular.

Unes de les qüestions més debatudes avui és la clonació d'embrions. Quina diferència hi ha entre clonació reproductiva i clonació terapèutica?

—La clonació reproductiva vol aconseguir el naixement d'una criatura, la terapèutica vol aconseguir un embrió de cinc dies i crear cèl·lules de substitució per a curar òrgans que estiguin fets malbé.

—Quina és la seva posició personal pel que fa a la clonació terapèutica?

—Estic absolutament a favor. La medicina d'aquí uns anys estarà basada en el que es descobreixi per aquest camí, sobretot en el tema de les cèl·lules mare. Si deixem passar el temps, si no podem fer recerca amb cèl·lules mare, embrions i clonació terapèutica, perdrem una oportunitat immensa de practicar una medicina que canviarà absolutament el concepte que n'hem tingut fins aquest moment.

—I respecte la clonació reproductiva?

—Penso que no té cap interès. No conec cap circumstància en què pugui ser útil.

—Fer clons és fer persones idèntiques?

—No, en absolut. Les persones no només som els gens. Hi ha una part molt important de nosaltres que està regulada per la informació genètica, sí; però l'ambient representa un paper importantíssim. Jo diria que influeix el cinquanta per cent. Dos bessons idèntics, crescuts en ambients diversos, poden donar lloc a dues personalitats completament diferents,

tant de mentalitat com de físic. La idea del clon-còpia és una bestiesa i fa molt de mal.

—Per què?

—Perquè la gent pensa que parlar de clonació terapèutica i fer recerca en embrions amb fins terapèutics, vol dir que a la llarga algú voldrà fer clonació reproductiva.

—El ginecòleg italià Severino Antinori, ja ha anunciat que està a punt per a clonar éssers humans. Què en pensa, d'aquest senyor?

—Ja va ser molt polèmic perquè utilitzava tècniques de reproducció assistida per a dones molt grans. Sempre ha buscat el ressò mediàtic. Controla una cadena de televisió a Itàlia, on té un programa setmanal. És capaç de dir qualsevol cosa per tal de cridar l'atenció. Ell diu que utilitzarà aquest mètode per a tractar problemes d'infertilitat. Jo crec que hi ha tècniques més eficaces. Em sembla una irresponsabilitat absoluta intentar utilitzar una tècnica que no està a punt i comporta molts problemes.

—Quins riscos comporta?

—Molts. La clonació no està encara a un nivell de perfecció que permeti assegurar que els clons siguin individus sans. A les espècies animals en què s'ha fet, hi ha hagut moltíssims problemes de desenvolupament, de càncers, de malformacions, d'avortaments... Això és el que passarà si es fa en l'espècie humana.

—Quin tant per cent d'eficàcia pot tenir?

—L'índex d'eficàcia no arriba ni a un dos per cent en les espècies ani-

mals. Per tant, què els està oferint? No els ofereix res.

—Però, Antinori podria clonar éssers humans, tal com anuncia?

—No en sap, no en té ni idea. Ell és un ginecòleg. No sap ni de què parla. És un irresponsable, i perillós perquè dóna falses expectatives a la gent i això provoca que no puguem anar endavant en la recerca seriosa.

—Darrere del projecte d'Antinori hi ha la possibilitat d'un gran negoci?

—Probablement. Aquestes parelles són capaces de pagar tots els diners que facin falta per posar a punt aquestes tècniques. De fet, hi ha una secta als EUA, els raelians, que defensen la clonació reproductiva perquè una parella d'americans rics van perdre una nena de dos anys i han donat un munt de diners a la secta per tal que es posin en marxa aquests laboratoris. Això és terrible. També hi ha dues pàgines web als EUA que recaptin diners per clonar l'Elvis Presley i Jesucrist.

—Com?

—Són estafes, diuen que clonaran Jesucrist a partir del Sudari Sant, i a l'Elvis a partir d'un cabell o no sé com... El pitjor és que enganyen i la gent hi posa diners.

—Com afecten aquests enganys el sector de la recerca?

—Ens fa molt mal. La gent ho barreja tot. Clonació terapèutica i reproductiva. No queda clar per a què serveix una cosa i l'altra. Molts governs estan posant fre a la recerca per fer clonació terapèutica per por.

—Tècnicament, en què es diferencia la clonació terapèutica de la reproductiva?

—És pràcticament la mateixa tècnica. Consisteix a agafar un òvul, treure'n, el nucli, la informació genètica, i posar-li la informació genètica d'una altra cèl·lula d'un individu adult, de la persona que tu vulguis clonar. En clonació reproductiva aquest òvul es comença a desenvolupar i, teòricament, es posa en l'úter d'una senyora perquè al cap de nou mesos neixi un nen que genèticament sigui idèntic a la persona de la qual s'ha tret la informació genètica.

—I la terapèutica?

—Tot és igual, però l'embrió només el deixem desenvolupar durant cinc dies i prou. A partir d'aquests cinc dies una part d'aquest embrió la utilitzem per crear unes línies cel·lulars: cèl·lules cardíques, del pàncrees, del fetge, de la pell, etc, que podran substituir les cèl·lules malaltes o mortes que tingui la persona.

—I per què s'ha de partir d'un clònic, no es pot fer amb qualsevol embrió?

—Si es fa amb un embrió qualsevol, no és material d'aquella persona i genera rebuig, com passa amb els transplantaments. Amb la clonació terapèutica no hi haurà rebuig. Les cèl·lules seran clòniques del mateix malalt.

—Els detractors argumenten que això suposa la destrucció d'embrions.

—De fet, són embrions que no tenen cap projecte parental. A més, si es creen embrions per recerca, ja es creen per ser destruïts. Cal tenir molt clar que en la clonació terapèutica l'objectiu no és fer un nen, sinó un embrió de cinc dies, que després s'utilitza per fer unes línies cel·lulars.

—Quines malalties es podran curar amb aquest mètode?

—Es podrà curar la diabetis si aconseguim unes cèl·lules sanes que produeixin insulina i les podem transplantar al malalt. Aleshores, ja no caldrà que aquella persona es punxi. O un Parkinson, transplantant al malalt cèl·lules nervioses sanes. O els infarts, que és una de les línies en què es treballa més. Hi ha milions de persones que moren per problemes cardiovasculars. Després d'un infart moren moltes cèl·lules del cor i aquest no té capacitat de regenerar-les. Si les fem en el laboratori i li'l posem, el cor tornarà a funcionar i evitarem cirurgia cardíaca, transplantaments, etc.

—En quin punt estan les investigacions en clonació terapèutica?

—Tot això, està en desenvolupament. No està a punt encara, però hi ha molts grups treballant-hi, i s'estan aconseguint molts èxits.

—Però només com a recerca, encara no com a pràctica...

—Exacte, només en recerca perquè encara no està prou avançat. I tan

sols en alguns països com Anglaterra, Austràlia, Israel o els EUA, malgrat que el Govern Bush ha posat fre a l'ús de fons públics per això i prohibeix que es puguin crear noves línies de cèl·lules mare. Per això es necessita un embrió, per crear noves línies de cèl·lules mare. Ell demana que no s'utilitzin embrions per fer-ne de noves. El que passa és que no n'hi ha prou, de cèl·lules mare, se n'han de fer més, ha de continuar la recerca i no es pot fer només amb el material que hi ha disponible en aquests moments. Si es frena això es frena el progrés. Els únics que duen a terme una política sensata són els anglesos.

—A l'estat espanyol, com està la situació legal, hi ha projecte de llei?

—La llei de reproducció assistida és del 87 i les cèl·lules mare són del 98, per tant, aleshores ni se'n parlava. Del que sí que es parlava era de clonació reproductiva: la llei diu que no es pot intentar fer una còpia d'una persona. Es va crear una comissió assessora nacional de reproducció assistida, a la qual jo pertanyo, que havia de fer el seguiment de la llei, perquè queda desfasada en alguns aspectes. Es va presentar un primer informe i es va quedar en un calaix. Vam començar a treballar en un segon informe que parla bàsicament d'investigació amb embrions.

—Quina és la base d'aquest segon informe?

—A les clíniques hi ha embrions congelats que les parelles no volen.

—Per què es guarden?

—Perquè les parelles els puguin fer servir en intents posteriors. Però hi ha situacions en què la parella se separa, o no vol més fills, o no hi tornen mai més. Per altra banda, segons la llei espanyola aquests embrions poden ser conservats de dos anys fins a cinc. A partir d'aquest moment, passen a disposició del centre. Però no ens diuen què n'hem de fer. No els podem destruir, malgrat que la parella ho vulgui, perquè és prohibit. No podem fer recerca perquè la llei ho impedeix. No es poden donar a altres parelles si la parella original no hi està d'acord... Per tant, tenim els em-

"Cal tenir clar que en la clonació terapèutica l'objectiu no és fer un nen, sinó un embrió de cinc dies, que després s'utilitza per fer unes línies cel·lulars, que permetran curar malalties."

brions i no sabem què hem de fer-ne. Hi hauria d'haver la possibilitat, si les parelles ho autoritzen, de fer recerca amb aquests embrions abans de destruir-los.

—I què ha passat amb aquest segon informe?

—Ens vam reunir per última vegada el mes de maig del 2000. Hem reclamat unes quantes vegades l'atenció de l'administració i no ens han fet ni cas. Hem enviat cartes a la ministra i no ha contestat. Fa poc va sortir una petita nota a la premsa dient que la ministra Celia Villalobos prometia convocar aviat la comissió. És urgent, sinó significa una desatenció envers unes persones que hem estat treballant per tirar això endavant.

—I si les parelles no ho autoritzen, què passa amb l'embrió?

—Han de donar l'opció. Quan la parella inicia un tractament se li han de plantejar totes aquestes qüestions. Si no es vol enfrontar a prendre aquesta decisió, pot dir-nos que no congelem embrions. Llavors, únicament treballlem amb el nombre d'embrions necessari perquè pugui quedar-se em-

barassada en un primer intent. Si la parella vol més opcions o més fills, congelem embrions. Si no ve en un termini de dos anys, haurà de decidir si els dona a una altra parella i, el que volem —ara encara no es pot— és que també puguin optar per cedir-los per recerca o destruir-los. La parella s'ha de fer aquesta reflexió abans de començar.

—La majoria què fan?

—La majoria els venen a buscar. Però nosaltres en tenim aproximadament uns dos mil que passen dels cinc anys. I aquí estan, esperant que ens diguin què hem de fer-ne.

—Els polítics estan suficientment conscienciats sobre aquest tema?

—És molt probable que la nostra comissió hagi estat frenada pel Govern del Partit Popular. A tots els governs els costa parlar de recerca amb embrions. Això està claríssim. Tret que sigui un govern mitjanament valent o progressista. Els governs més progressistes s'hi enfronten per tal que la recerca continuï i es resolguin els problemes que hi ha als centres de reproducció.

—Si es modifica la llei, com es podrà controlar que els embrions clònics amb fins terapèutics no s'utilitzin per a la reproducció?

—Hi ha d'haver organismes que controlin aquestes recerques, si es doten de fons públics. És com quan tens una beca oficial, que has de lliurar unes memòries, explicar els teus resultats, etc. Amb això igual. Les coses han de ser el més transparents possibles, amb un control sobre els diners i els resultats, com en qualsevol projecte subvencionat o no per l'administració.

—Si passa com als EUA que només es pot fer recerca amb capital privat, suposo que de laboratoris farmacèutics, pot haver-hi un mal ús d'aquests avenços?

—És clar. Pot haver-hi un mal ús. Però malgrat ser un diner privat hi hauria d'haver uns organismes públics que el controllessin.

—Què en diuen els estaments científics importants?

—La Fundació Europea de la Ciència, una entitat molt important que agrupa totes les institucions científiques de tots els països, va fer un document molt valent, a favor totalment de la clonació terapèutica. També la National Academy of Sciences, dels EUA, que té molt de pes, arran del discurs de Bush dient que no donava diners per a això, es van pronunciar a favor. Tots els científics pressionen perquè sigui possible, però els polítics estan espantats i no deixen que es faci.

—Pot ser que la medicina quedi endarrerida?

—Sí, però això és l'aposta que hem de fer entre tots. Si l'estat vol gastar en això, bé; i si no que ho faci el capital privat. Tot depèn de quines siguin les polítiques sanitàries dels països. El que és claríssim és que si un país no es posa en marxa en aquest tema, ho faran d'altres i els que vulguin accedir-hi hauran de pagar. Més val que ens hi posem. Si no d'aquí a trenta anys tindrem un avi amb Parkinson i haurem d'anar a comprar-li les cèl·lules a l'estranger, per curar-lo.

Xavier Montanyà